

Briselē, 19.2.2020.
COM(2020) 67 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Eiropas digitālās nākotnes veidošana

Eiropas digitālās nākotnes veidošana

1. Ievads

Digitālās tehnoloģijas būtiski maina mūsu ikdienas dzīvi, darba un uzņēmējdarbības veidu, kā arī cilvēku pārvietošanos, saziņu un savstarpējos sakarus. Digitālā komunikācija, mijiedarbība ar sociālajiem medijiem, e-komercija un digitālie uzņēmumi pastāvīgi pārveido mūsu pasauli. Tie rada arvien vairāk datu, kuri – ja tos apkopo un izmanto – var radīt pilnīgi jaunus vērtības veidošanas līdzekļus un līmeņus. Tā ir tikpat fundamentāla pārveide kā rūpnieciskās revolūcijas izraisītā pārveide.

Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena savās politikas pamatnostādnēs uzsvēra, ka Eiropai jāvada pāreja uz veselīgu planētu un jaunu digitālo pasauli. Šim divkāršajam izaicinājumam – zaļajai pārveidei un digitālajai pārveidei – ir jāiet roku rokā. Saskaņā ar Eiropas zaļo kursu ir nekavējoties jāmaina virzība uz ilgtspējīgākiem risinājumiem, kas ir resursefektīvi, apnitīgi un klimatneitrāli. Jānodrošina, ka ikvienam iedzīvotājam, darba ņēmējam un uzņēmējam neatkarīgi no viņu dzīvesvietas ir taisnīgas iespējas izmantot priekšrocības, ko sniedz arvien digitalizētākā sabiedrība.

Tādi digitāli risinājumi kā sakaru sistēmas, mākslīgais intelekts vai kvantu tehnoloģijas var daudzējādi bagātināt mūsu dzīvi. Tomēr digitālo tehnoloģiju radītājam priekšrocībām ir arī savi riski un cena. Iedzīvotāji vairs nespēj kontrolēt to, kas notiek ar viņu personas datiem, un viņus arvien vairāk pārslogo mākslīga aģitācija. Savukārt ļaunprātīgas kiberdarbības var apdraudēt mūsu personīgo labbūtību vai skart kritisko infrastruktūru un plašākas drošības intereses.

Šī pamatīgā sabiedrības pārveide liek visos sabiedrības līmeņos padziļināti pārdomāt, kā Eiropa var vislabāk tikt galā ar minētajiem riskiem un problēmām. Tas prasīs milzīgu darbu, taču Eiropai neapšaubāmi ir līdzekļi, kas vajadzīgi, lai visiem nodrošinātu labāku digitālo nākotni.

2. Mūsu redzējums un mērķi

Komisija vēlas Eiropas sabiedrību nodrošināt ar digitāliem risinājumiem, kas stingri sakņojas mūsu kopējās vērtībās un bagātina mūsu visu dzīvi; cilvēkiem jābūt iespējai personīgi attīstīties, brīvi un droši izdarīt izvēli un iesaistīties sabiedriskajā dzīvē neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma vai profesionālās pieredzes. Uzņēmumiem ir vajadzīga sistēma, kas tiem ļautu uzsākt un izvērst darbību, apkopot un izmantot datus, ieviest inovācijas un godīgi konkurēt vai sadarboties. Eiropai ir jābūt izvēlei, un tai digitālā pārveide jāīsteno savā veidā.

Eiropas tehnoloģiskā suverenitāte sākas ar mūsu datu infrastruktūras, tīklu un sakaru integritātes un noturības nodrošināšanu. Tāpēc ir jārada tādi apstākļi, lai Eiropa varētu attīstīt un izmantot pati savas spējas, tādējādi būtiskāko tehnoloģiju jomā mazinot mūsu atkarību no citām pasaules daļām. Šādas spējas stiprinās Eiropas spēju noteikt savus noteikumus un vērtības digitālajā laikmetā. Eiropas tehnoloģiskā suverenitāte nav definēta attiecībā pret kādu citu; tā ir balstīta uz Eiropas iedzīvotāju un Eiropas sociālā modeļa vajadzībām. ES arī turpmāk būs atvērta visiem, kas ir gatavi ievērot Eiropas noteikumus un standartus, neatkarīgi no tā, kur tie atrodas.

Iedzīvotājiem vajadzētu spēt pieņemt labākus lēmumus, pamatojoties uz atziņām, kas gūtas no nepersondatiem. Un šiem datiem vajadzētu būt pieejamiem visiem – publiskām vai privātām vienībām, lieliem vai maziem subjektiem, jaunuzņēmumiem vai lieluzņēmumiem. Tas palīdzēs sabiedrībai gūt maksimālu labumu no inovācijām un konkurences un nodrošinās, ka ikviens gūst labumu no digitālās dividendes. Šai digitālajai Eiropai būtu jāatspoguļo Eiropas labākās īpašības – tai jābūt atvērtai, taisnīgai, daudzveidīgai, demokrātiskai un pārliecinātai.

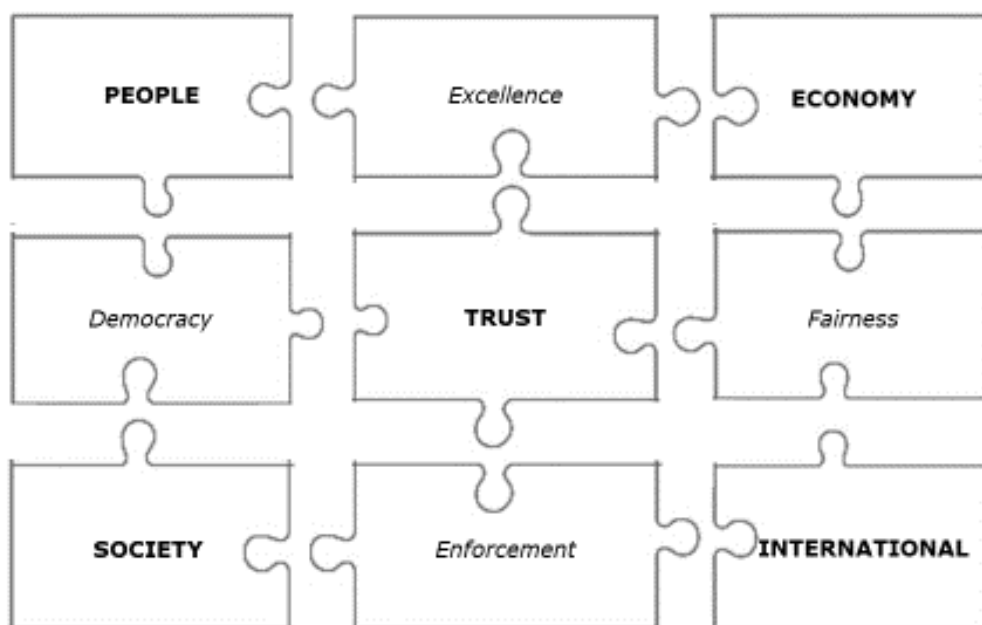
Lai nodrošinātu, ka digitālie risinājumi palīdz Eiropai virzīties uz digitālo pārveidi, kas darbojas cilvēku labā, respektējot mūsu vērtības, nākamajos piecos gados Komisija pievērsīsies trim galvenajiem mērķiem. Tas arī ļaus Eiropai kļūt par toņa noteicēju globālajās debatēs.

- **Tehnoloģija, kas darbojas cilvēku labā.** Tādas tehnoloģijas izstrāde, ieviešana un izmantošana, kas patiešām uzlabo cilvēku ikdienas dzīvi. Spēcīga un konkurētspējīga ekonomika, kas tehnoloģiju pārvalda un veido, ievērojot Eiropas vērtības.
- **Taisnīga un konkurētspējīga ekonomika.** Netraucēts vienotais tirgus, kurā visu lielumu un nozaru uzņēmumi var konkurēt uz vienlīdzīgu nosacījumu pamata un izstrādāt, laist tirgū un izmantot digitālās tehnoloģijas, produktus un pakalpojumus tādā mērogā, kas palielina uzņēmumu produktivitāti un globālo konkurētspēju, un patērētāji var būt droši, ka viņu tiesības tiek ievērotas.
- **Atvērta, demokrātiska un ilgtspējīga sabiedrība.** Uzticama vide, kurā iedzīvotāji var paši nolemt, kā rīkoties un mijiedarboties un kādus datus sniegt tiešsaistē un bezsaistē. Eiropas ceļš uz digitālo pārveidi, kas stiprina mūsu demokrātiskās vērtības, ievēro mūsu pamattiesības un veicina ilgtspējīgu, klimatneitrālu un resursefektīvu ekonomiku.

Lai Eiropa patiesi varētu ietekmēt veidu, kādā tiek izstrādāti un izmantoti digitālie risinājumi pasaules mērogā, tai pašai par sevi ir jābūt spēcīgai, neatkarīgai un mērķtiecīgai digitālās

jomas dalībnieci. Lai to panāktu, ir vajadzīga skaidra sistēma, kas veicina uzticamu, digitāli iespējotu mijiedarbību visā sabiedrībā – gan cilvēku, gan uzņēmumu vidū. Ja galvenā uzmanība netiks pievērsta uzticamībai, šis svarīgais digitālās pārveides process nebūs sekmīgs.

Digitālajam laikmetam gatavas Eiropas izveide ir sarežģīta mozaīka ar daudziem savstarpēji saistītiem elementiem; tāpat kā ar jebkuru mozaīku, kopējo attēlu var ieraudzīt tikai tad, kad kopā ir salikti visi elementi. Turpmākajās iedaļās aprakstīts, kā Komisija plāno pabeigt šo mozaīku un padarīt savu redzējumu par realitāti.

A. Tehnoloģija, kas darbojas cilvēku labā

Eiropai ir ilga un panākumiem bagāta tehnoloģiju un jaunrades vēsture. Eiropa ir visspēcīgākā, ja tā darbojas kopā un ES apvieno spēkus ar tās dalībvalstīm, iesaistot reģionus un pašvaldības, akadēmiskās aprindas, pilsonisko sabiedrību, finanšu iestādes, uzņēmumus un sociālos uzņēmumus. Eiropai jāapvieno ieguldījumi pētniecībā un inovācijā, jādalās pieredzē un jānodrošina sadarbība starp valstīm. Nesenie nolīgumi par sadarbību tādās jomās kā superdatošana un mikroelektronika ir parādījuši, ka sadarbība var būt ļoti rezultatīva. Sekos

līdzīgas iniciatīvas galvenajās nākamā inovatīvo tehnoloģiju viļņa jomās. Šajā sakarā izšķirīga nozīme ir arī Eiropas valstu pārvaldes iestāžu digitālās pārveides veicināšanai.

Eiropai vairāk jāiegulda stratēģiskajās spējās, kas ļauj mums izstrādāt un izmantot plaša mēroga digitālos risinājumus un censties panākt sadarbību galvenajās digitālajās infrastruktūrās, piemēram, plašajos 5G (un vēlāk – 6G) tīklos un dziļajās tehnoloģijās¹. Piemēram, savienojamība ir pats digitālās pārveides pamats. Tā ļauj datiem plūst, cilvēkiem sadarboties neatkarīgi no to atrašanās vietas un lielāku skaitu objektu savienot ar internetu, tādējādi pārveidojot ražošanu, mobilitāti un loģistikas ķēdes. Gigabitu savienojamība², ko nodrošina droša optiskās šķiedras un 5G infrastruktūra, ir būtiska, ja vēlamies izmantot Eiropas digitālās izaugsmes potenciālu. Šajā nolūkā, lai sasniegtu ES 2025. gadam nospraustos savienojamības mērķus, ir vajadzīgi atbilstoši ieguldījumi ES, valstu un reģionālā līmenī.³

Jaunā ES daudzgadu finanšu shēma veicinās šo mērķu sasniegšanu. Virsuzdevums ir, izmantojot mērķtiecīgas finansējuma programmas⁴, *InvestEU* garantiju un struktūrfondus un lauku attīstības fondus⁵, vairojot un uzlabojot stratēģisko spēju jomās, kur tas ir svarīgi. Šis publiskais finansējums ir jāizmanto, lai piesaistītu privātos ieguldījumus, jo tikai kopā mēs varam novērst ieguldījumu nepietiekamību. Kapitāla tirgu savienība atvieglos novatorisku uzņēmumu un augsto tehnoloģiju uzņēmumu piekļuvi tirgus finansējumam visā ES. Tādēļ ir jānodrošina, ka digitālās inovācijas finansēšanai ir pieejams plašs privātā un publiskā kapitāla klāsts.

Eiropai ir jāiegulda savienojamībā, dziļajās tehnoloģijās un cilvēkkapitālā, kā arī viedā energoinfrastruktūrā un transporta infrastruktūrā. Digitālajai infrastruktūrai un tīkliem vien ES katru gadu ieguldījumos trūkst 65 miljardi EUR⁶. Reformu īstenošana un ieguldījumu palielināšana pētniecībā un izstrādē un tehnoloģiju izvēšanā līdz 2030. gadam varētu radīt 14 % lielu kumulatīvo IKP papildu pieaugumu. Ātra rīcība (piemēram, palielinot

¹ Superdatošana, kvantu tehnoloģijas, blokķēde un drošas Eiropas mēroga mākoņdatošanas spējas.

² Komisijas paziņojums “Konkurētspējīga digitālā vienotā tirgus savienojamība. Virzība uz Eiropas Gigabitu sabiedrību”, COM/2016/0587 final.

³ Lai sasniegtu šos mērķus, visām Eiropas mājsaimniecībām gan laukos, gan pilsētās jābūt pieejamam interneta savienojumam ar ātrumu vismaz “100 Mbps, ko var uzlabot līdz gigabita ātrumam”. Tas atspoguļo Komisijas prognozes, ka desmitgades laikā mājsaimniecībām arvien vairāk būs nepieciešams 1 Gbps. Tas atbilst Komisijas novērojumiem par strauji augošu pieprasījumu pēc tīkla jaudas un nepieciešamību nodrošināt ilgtspējīgus ieguldījumus tīklos, kas spēj piedāvāt simetrisku (t. i., augšupielādes un lejupielādes) gigabitu ātrumu, lai apmierinātu Eiropas datu ekonomikas vajadzības pēc 2025. gada. Ne vēlāk kā 2025. gadā visiem galvenajiem sociālekonomiskajiem virzītājspēkiem, piemēram, skolām, slimnīcām un uzņēmumiem, jau vajadzētu būt pieejamai gigabitu savienojamībai ar vienlīdz ātru augšupielādes un lejupielādes ātrumu.

⁴ Programma “Digitālā Eiropa” (*DEP*), Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (EISI 2), “Apvārnis Eiropa”, Kosmosa programma.

⁵ ERAF, ELFLA.

⁶ *Restoring EU competitiveness*, EIB 2016. EIB 2019./2020. gada investīciju ziņojumā “Ātrāks Eiropas pārveides process” ir apstiprināts, ka infrastruktūras digitalizācijas atbalstam ir vajadzīgi lieli publiskie ieguldījumi.

ieguldījumus un pieņemot pasākumus līdz 2022. gadam, nevis līdz 2025. gadam) līdz 2030. gadam IKP palielinātu par vēl 3,2 % un pozitīvi ietekmētu darbvietu radīšanu⁷. Tas ir sociālekonomiskais stimuls, ko Eiropa nevar atļauties palaist garām.

Tomēr ieguldījumi inovācijā ir tikai daļa no problēmas. Patiesai digitālajai pārveidei jā sākas ar Eiropas iedzīvotājiem un uzņēmumiem, kas ir pārliecināti, ka viņu lietotnes un produkti ir droši. Jo vairāk esam savstarpēji saistīti, jo vairāk esam neaizsargāti pret ļaunprātīgām kiberdarbībām. Lai novērstu šo pieaugošo apdraudējumu, mums ir jā sadarbojas visos posmos: jānosaka saskaņoti noteikumi uzņēmumiem un stingrāki mehānismi proaktīvai informācijas apmaiņai, jānodrošina operatīva sadarbība starp dalībvalstīm un starp ES un dalībvalstīm, jāveido sinerģijas starp civilās kibernetikas un kibernetikas tiesībsardzības un aizsardzības dimensijām⁸, jānodrošina tiesībsardzības un tiesu iestāžu efektīva darbība, izstrādājot jaunus instrumentus, ko izmantot pret kibernetikas noziedzniekiem, un – visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi, – jāpalielina ES iedzīvotāju informētība par kibernetiku⁹.

Drošības sajūta nav atkarīga no kibernetikas vien. Iedzīvotājiem ir jāspēj uzticēties pašai tehnoloģijai, kā arī tās izmantošanas veidam. Tas ir īpaši svarīgi mākslīgā intelekta jomā. Tāpēc Eiropas Komisija nāk klajā ar Eiropas vērtībās balstītu Balto grāmatu par izcilu ekosistēmu un uzticēšanās veidošanu mākslīgā intelekta jomā.

Izglītības un prasmju uzlabošana ir būtiska daļa no vispārējā redzējuma par digitālo pārveidi Eiropā. Lai uzplauktu tehnoloģiju virzītajā pasaules tirgū, Eiropas uzņēmumiem ir vajadzīgi digitāli zinoši darbinieki. Savukārt darba ņēmējiem digitālās prasmes ir vajadzīgas, lai gūtu panākumus arvien digitalizētākā un strauji mainīgā darba tirgū¹⁰. Vairāk sieviešu var būt laba profesionālā izaugsme un ir jābūt labai profesionālai izaugsmei tehnoloģiju jomā, un Eiropas tehnoloģiju nozarei jāizmanto sieviešu prasmes un kompetences.

Tomēr digitālās prasmes ir nepieciešamas ne tikai darba tirgū vien. Tā kā digitālās tehnoloģijas ienāk mūsu profesionālajā un privātajā dzīvē, pamata digitālā prasība un prasmes ir kļuvušas par priekšnosacījumu pilnvērtīgai dalībai mūsdienu sabiedrībā.

Tā kā arvien vairāk procesu tiek automatizēti, digitalizācija izraisīs pārmaiņas arī ārpus tehnoloģiju nozares. Daudzas profesijas tiks pilnībā pārveidotas. Digitālajai pārejai ir jābūt godīgai un taisnīgai un jā mudina sievietes pilnvērtīgi piedalīties. Šajā ziņā izšķiroša nozīme ir sociālajiem partneriem. Tajā pašā laikā inovāciju un tehnoloģiju izplatīšanas veicināšana ir priekšnoteikums labai dzīves kvalitātei, nodarbinātības iespējām un pastāvošā līdzdalības

⁷*Shaping the digital transformation*, Eiropas Komisijas uzdevumā veikts pētījums, *McKinsey Global Institute* (tīks publicēts 2020. gada 2. ceturksnī).

⁸ Nesen publicētā ES rīkkopa 5G drošībai ir svarīgs sasniegums, jo ar to tiek ieviests stingru, plašu pasākumu kopums ES koordinētai pieejai 5G tīklu drošībai.

⁹ Kibernetikas uzlabošana būtiski sekmēs īstas un patiesas drošības savienības izveidi.

¹⁰ Digitālās pamatprasmes tiek prasītas jau vairāk nekā 90 % darbvietu, taču 43 % Eiropas iedzīvotāju un vairāk nekā trešdaļai ES darbaspēka šādu prasmju trūkst.

trūkuma novēršanai, jo īpaši lauku un attālos reģionos, kas cieš no sabiedrības novecošanas un iedzīvotāju skaita samazināšanās.

Rodas arī jaunas problēmas saistībā ar darba apstākļiem. Pieaugot tiešsaistes platformu skaitam, cilvēkiem ir pavērusās jaunas iespējas gūt ienākumus un ienākt vai palikt darba tirgū. Tajā pašā laikā tas ir izvirzījis jaunus jautājumus par to personu tiesisko aizsardzību, kurām nav darba ņēmēja statusa, taču kuras arī saskaras ar dažām darba ņēmēju neaizsargātības problēmām. Tāpēc Komisija ierosinās uzlabotu regulējumu attiecībā uz platformā nodarbinātiem darbiniekiem.

Galvenās darbības

- **Baltā grāmata par mākslīgo intelektu** (pieņemta kopā ar šo paziņojumu), kurā izklāstīti uzticama mākslīgā intelekta tiesiskā regulējuma varianti, kā arī turpmāki pasākumi attiecībā uz drošību, atbildību, pamattiesībām un datiem (2020. gada 4. ceturksnis).
- **Progresīvu kopīgu digitālo spēju veidošana un izmantošana** tādās jomās kā mākslīgais intelekts, kiberdatošana, superdatošana un kvantu datošana, kvantu sakari un blokķēde. Eiropas stratēģijas kvantu un blokķēžu jomā (2020. gada 2. ceturksnis), kā arī pārskatīta *EuroHPC* regula¹¹ par superdatošanu.
- **Ieguldījumu paātrināšana Eiropas gigabitu savienojamībā**, pārskatot Platjoslas izmaksu samazināšanas direktīvu¹²; atjaunināts **rīcības plāns 5G un 6G jomā**, jauna radiofrekvenču spektra politikas programma (2021. gads). Tiks ieviesti **5G koridori satīklotai un automatizētai mobilitātei**, to vidū dzelzceļa koridori (2021.–2030. gads) (2021.–2023. gads).
- Eiropas kiberdrošības stratēģija, kas ietver **apvienotās kiberdrošības nodaļas izveidi**, Tīklu un informācijas drošības (**TID**) **direktīvas**¹³ pārskatīšanu un **vienota kiberdrošības tirgus** izveides veicināšanu.
- **Digitālās izglītības rīcības plāns**, kura mērķis ir uzlabot digitālo prātību un kompetences visos izglītības līmeņos (2020. gada 2. ceturksnis).
- Atjaunināta **Prasmju programma** ar mērķi stiprināt visas sabiedrības digitālās prasmes un nostiprināta **Garantija jauniešiem**, kurā liels uzsvars likts uz digitālajām prasmēm agrīnā karjeras maiņā (2020. gada 2. ceturksnis).
- Iniciatīva **platformā nodarbinātu darbinieku** darba apstākļu uzlabošanai (2021. gads).
- Atjaunināta **ES valdību sadarbības stratēģija**, lai nodrošinātu drošu publiskā sektora bezrobežu datu plūsmu un pakalpojumu koordināciju un kopīgus standartus (2021. gads).

B. Taisnīga un konkurētspējīga ekonomika

Pastāvīgi sarūkošajā pasaulē, kurā arvien lielāka nozīme ir tehnoloģijai, Eiropai ir jāturpina rīkoties un pieņemt neatkarīgus lēmumus un jāmazina pārmērīga atkarība no citur radītiem digitālajiem risinājumiem.

Lai varētu izstrādāt daudzus produktus un pakalpojumus, datiem jābūt plaši un viegli pieejamiem, viegli piekļūstamiem un vienkārši izmantojamiem un apstrādājamiem. Dati ir kļuvuši par galveno ražošanas faktoru, un ar to radīto vērtību ir jādalās ar visu sabiedrību, kas piedalās datu sniegšanā. Tāpēc mums ir jāizveido īstens Eiropas vienotais datu tirgus – Eiropas datu telpa, kuras pamatā ir Eiropas noteikumi un vērtības.

¹¹ Padomes 2018. gada 28. septembra Regula (ES) 2018/1488.

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/61/ES.

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 6. jūlija Direktīva (ES) 2016/1148.

Daudzi Eiropas uzņēmumi, jo īpaši MVU, ir novēloti sākuši izmantot digitālos risinājumus un tāpēc tie nav izmantojuši to sniegtās priekšrocības un palaiduši garām darbības izvēršanas iespējas. Komisija centīsies šo problēmu risināt ar jaunu ES rūpniecības stratēģiju, kurā tiks izklāstītas darbības, kas veicinās pāreju uz digitālāku, tīrāku, apritīgāku un globāli konkurētspējīgāku ES rūpniecību. Tā ietvers arī stratēģiju attiecībā uz MVU, kuri ir būtiska Eiropas ekonomikas daļa un kurus bieži vien kavē tas, ka tiem nav pieejamas prasmes un nav piekļuves finansējumam un tirgiem.

Lai varētu sākt un attīstīt uzņēmējdarbību Eiropā, MVU ir vajadzīgs netraucēts vienotais tirgus, ko neapgrūtina atšķirīgi vietējie vai valstu noteikumi, kas palielina administratīvo slogu, jo īpaši mazākiem uzņēmumiem. Tiem ir vajadzīgi skaidri un samērīgi noteikumi, kas tiek efektīvi un vienādi piemēroti visā ES, tādā veidā nodrošinot tiem ļoti spēcīgu vietējo tirgu, no kura ieiet pasaules tirgū.

Digitālajā laikmetā vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšana uzņēmumiem – gan lieliem, gan maziem – ir svarīgāka nekā jebkad agrāk. Tas nozīmē, ka noteikumi, ko piemēro bezsaistē, – sākot ar konkurences un vienotā tirgus noteikumiem, patērētāju aizsardzību un beidzot ar intelektuālo īpašumu, nodokļiem un darba ņēmēju tiesībām, – būtu jāpiemēro arī tiešsaistē. Patērētājiem jāspēj uzticēties digitāliem produktiem un pakalpojumiem tikpat lielā mērā kā jebkuram citam produktam un pakalpojumam. Ir jāpievērš uzmanība visneaizsargātākajiem patērētājiem un jāpanāk drošības tiesību aktu izpilde, arī attiecībā uz precēm, kuru izcelsme ir trešās valstīs. Dažas platformas ir sasniegušas tādu apmēru, ka tās faktiski darbojas kā privāti vārtiņi attiecībā uz tirgiem, klientiem un informāciju. Mums ir jānodrošina, ka dažu tiešsaistes platformu sistēmiskā nozīme un iegūtā tirgus vara neapdraud mūsu tirgu taisnīgumu un atvērtību.

Kas attiecas konkrēti uz ES konkurences tiesībām, to principi ir vienlīdz relevanti gan digitālajai ekonomikai, gan tradicionālajām nozarēm. ES konkurences tiesības Eiropā darbojas labi, jo tās veicina vienlīdzīgus konkurences apstākļus, kuros tirgi kalpo patērētājiem. Tajā pašā laikā ir svarīgi, lai konkurences noteikumi būtu piemēroti pasaulei, kura strauji mainās, arvien vairāk digitalizējas un kurai jāklūst zaļākai. Ņemot to vērā, Komisija patlaban izvērtē to, cik efektīvi tiek piemēroti spēkā esošie noteikumi, piemēram, par pretmonopola tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kā arī izvērtē un pārskata pašus noteikumus, lai nodrošinātu, ka tie atbilst mūsdienu digitālajām un ekoloģiskajām problēmām.

Jau tiek pārskatīti noteikumi, kas reglamentē horizontālos un vertikālos nolīgumus, un Paziņojums par tirgus definīciju, kā arī tiek veikta dažādu valsts atbalsta vadlīniju atbilstības pārbaude. Galvenie Eiropas digitālās nākotnes jautājumi ir piekļuve datiem, to apvienošana un kopīgošana, kā arī līdzsvars starp tiešsaistes un bezsaistes tirdzniecību. Pārskatot Paziņojumu par tirgus definīciju, tiks ņemti vērā arī jauni digitālie darījumdarbības modeļi (piemēram,

“bezmaksas” pakalpojumi, kuriem lietotāji var piekļūt, sniedzot savus datus) un to ietekme uz konkurences ierobežojumiem. Patlaban tiek veikta Komisijas 2014. gada paziņojuma par svarīgiem projektiem visas Eiropas interesēs (*IPCEI*) atbilstības pārbaude ar mērķi novērtēt, vai to nepieciešams atjaunināt, lai precizētu nosacījumus, saskaņā ar kuriem dalībvalstu vadītie lielie projekti Eiropas digitālajai un zaļai nākotnei svarīgās, stratēģiskās nozarēs var faktiski turpināties.

Komisija arī plāno sākt nozares apsekojumu, īpašu uzmanību pievēršot šiem jaunajiem un jaunietekmes tirgiem, kas veido mūsu ekonomiku un sabiedrību.

Tomēr ar konkurences politiku vien nevar atrisināt visas sistēmiskās problēmas, kas var rasties platformu ekonomikā. Pamatojoties uz vienotā tirgus loģiku, var būt vajadzīgi papildu noteikumi, lai nodrošinātu sāncensību, taisnīgumu un inovāciju un iespēju ienākt tirgū, kā arī sabiedrības intereses, kuras ir plašākas par konkurenci vai ekonomiskiem apsvērumiem.

Viens no galvenajiem uzdevumiem ir nodrošināt taisnīgumu digitālajā ekonomikā. Bezrobežu digitālajā pasaulē lielāko daļu peļņas no vērtības, kas tiek radīta uz datiem balstītā ekonomikā, gūst daži uzņēmumi ar lielāko tirgus daļu. Bieži vien šī peļņa netiek aplikta ar nodokļiem valstī, kur tā gūta, jo tiek piemēroti novecojuši uzņēmumu ienākuma nodokļa noteikumi, un tas kropļo konkurenci. Tāpēc Komisija centīsies risināt ekonomikas digitalizācijas radītās nodokļu problēmas.

Galvenās darbības

- **Eiropas datu stratēģija**, kuras mērķis ir padarīt Eiropu par pasaules līderi elastīgā datu ekonomikā (2020. gada februāris); datu pārvaldības tiesiskā regulējuma (2020. gada 4. ceturksnis) un, iespējams, datu akta (2021. gads) izziņošana.
- **ES konkurences noteikumu atbilstības** digitālajam laikmetam izvērtēšana un pārskatīšana (2020.–2023. gads) un nozares apsekojuma uzsākšana (2020. gads).
- Komisija digitālo pakalpojumu tiesību akta paketes kontekstā turpinās pētīt iespējas noteikt **ex ante noteikumus**, ar kuriem panāktu, ka tirgos, kam raksturīgas lielas platformas, kurām ir spēcīga tīkla ietekme un kuras darbojas kā vārtiņi, novatoriem, uzņēmumiem un jauniem tirgus dalībniekiem tiek nodrošināti taisnīgi konkurences apstākļi (2020. gada 4. ceturksnis).
-
- **Rūpniecības stratēģijas pakete**, kurā ierosinātas vairākas darbības, kuru mērķis ir atvieglot pāreju uz tīru, apritīgu, digitālu un globāli konkurētspējīgu ES rūpniecību, aptverot arī MVU, un vienotā tirgus noteikumu pastiprināšanu.
- Izveidot satvaru, kas nodrošinātu ērtu, konkurētspējīgu un drošu digitālo finansēšanu; tas ietver tiesību aktu priekšlikumus par kryptoaktīviem un par operatīvo izturētspēju un kiberneturību finanšu nozarē un stratēģiju integrētam ES maksājumu tirgum, kas atbalsta Eiropas mēroga digitālos maksājumu pakalpojumus un risinājumus (2020. gada 3. ceturksnis);
- **Paziņojums par 21. gadsimtam piemērotiem uzņēmējdarbības nodokļiem**, kurā ņemts vērā progress, kas panākts Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) satvarā, lai risinātu nodokļu problēmas, ko rada ekonomikas digitalizācija.
- Izstrādāt jaunu **Patērētāju tiesību aizsardzības programmu**, kas dos patērētājiem iespēju izdarīt informētu izvēli un aktīvi piedalīties digitālajā pārveidē (2020. gada 4. ceturksnis).

C. Atvērta, demokrātiska un ilgtspējīga sabiedrība

Cilvēkiem ir tiesības uz tehnoloģiju, kurai viņi var uzticēties. Nelikumīgam saturam bezsaistē jābūt nelikumīgam arī tiešsaistē. Lai gan mēs nevaram paredzēt digitālo tehnoloģiju nākotni, Eiropas vērtības un ētikas noteikumi, kā arī sociālās un vidiskās normas ir jāpiemēro arī digitālajā telpā.

Pēdējos gados Eiropa, pieņemot Vispārīgo datu aizsardzības regulu, kas nosaka standartus, un noteikumus par platformu un uzņēmumu sadarbību, ir rādījusi priekšzīmi ceļā uz atvērtu, taisnīgu, iekļaujošu un uz cilvēkiem orientētu internetu. Lai aizsargātu Eiropas demokrātijas un to pamatā esošās vērtības, Komisija turpinās izstrādāt un īstenot inovatīvus un samērīgus noteikumus uzticamai digitālajai sabiedrībai. Šādai digitālajai sabiedrībai vajadzētu būt pilnībā iekļaujošai, taisnīgai un pieejamai visiem.

Šajā sakarā ir būtiski, precizējot tiešsaistes platformu lomu un pienākumus, nostiprināt un modernizēt noteikumus, kas piemērojami digitālajiem pakalpojumiem visā ES. Nelikumīgu, bīstamu vai viltotu preču pārdošana un nelikumīga satura izplatīšana ir tiešsaistē jāapkaro tikpat efektīvi kā bezsaistē.

Uzticēšanās tiešsaistes pasaulē nozīmē arī palīdzēt patērētājiem labāk kontrolēt savus datus un uzņemties atbildību par saviem datiem un identitāti. Ir vajadzīgi skaidrāki pārredzamības, uzvedības un atbildības noteikumi, kas piemērojami informācijas un datu plūsmu vārtiņiem, kā arī jāpanāk spēkā esošo noteikumu faktiskā izpilde. Cilvēkiem būtu arī jāspēj kontrolēt savu tiešsaistes identitāti gadījumos, kad, lai piekļūtu konkrētiem tiešsaistes pakalpojumiem, ir nepieciešama autentifikācija. Lai patērētāji varētu piekļūt saviem datiem un droši izmantot izvēlētos produktus un pakalpojumus, neizmantojot nesaistītas platformas un nevajadzīgi nedaloties ar personas datiem ar tām, ir vajadzīga vispārpieņemta publiskā elektroniskā identitāte (eID). Turklāt datu izmantošana var palīdzēt eiropiešiem uzlabot publisku un privātu lēmumu pieņemšanu.

Pasaulē, kurā liela daļa publisko debašu un politikās reklāmas ir tiešsaistē, mums ir jābūt gataviem rīkoties, lai aktīvi aizstāvētu mūsu demokrātiju. Iedzīvotāji vēlas jēgpilnu rīcību pret mēģinājumiem manipulēt ar informācijas telpu, kuri bieži vien notiek, izmantojot mērķtiecīgas un koordinētas dezinformācijas kampaņas. Eiropai ir vajadzīga lielāka pārredzamība attiecībā uz veidiem, kā notiek informācijas apmaiņa un pārvaldība internetā. Uzticami kvalitatīvi mediji ir viens no galvenajiem demokrātijas un kultūru daudzveidības virzītājspēkiem. Tāpēc Komisija nāks klajā ar Eiropas demokrātijas rīcības plānu un īpašu rīcības plānu mediju un audiovizuālajai nozarei.

Digitālajam komponentam būs svarīga nozīme arī Eiropas zaļā kursa¹⁴ un ilgtspējīgas attīstības mērķu¹⁵ sasniegšanā. Digitālie risinājumi kā spēcīgi pārejas uz ilgtspēju sekmētāji var veicināt aprites ekonomiku, atbalstīt visu nozaru dekarbonizāciju un samazināt ES tirgū laisto produktu vides un sociālo pēdas nospiedumu. Piemēram, digitālie risinājumi var ļoti palīdzēt galvenajām nozarēm, tādām kā precīzā lauksaimniecība, transports un enerģētika, sasniegt Eiropas zaļā kursa vērienīgos ilgtspējas mērķus.

Digitālie risinājumi un jo īpaši dati ļaus īstenot arī pilnībā integrētu dzīves cikla pieeju, sākot no izstrādes un enerģijas, izejvielu un citu izejresursu sagādes un beidzot ar galaproduktiem un ekspluatācijas laika beigām. Piemēram, nosakot, kad un kur elektroenerģija ir visvairāk

¹⁴ Eiropas zaļais kurss, COM(2019) 640 final, 2019. gada 11. decembris:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf.

¹⁵ Ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM) ir 17 globālu mērķu kopums, kas izstrādāts kā "plāns, kā panākt labāku un ilgtspējīgāku nākotni mums visiem". Tos 2015. gadā ANO Ģenerālā asambleja noteica ANO Rezolūcijā Nr. 70/1: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

vajadzīga, mēs varam palielināt energoefektivitāti un izmantot mazāk fosilā kurināmā.

Tomēr ir arī skaidrs, ka zaļā pārkārtošanās vajadzīga arī pašā IKT nozarē. Nozares vides pēdas nospiedums ir ievērojams, un tiek lēsts, ka tas veido 5–9 % no pasaules kopējā elektroenerģijas patēriņa un vairāk nekā 2 % no visām emisijām¹⁶. Datu centriem un telesakariem būs jāklūst energoefektīvākiem, atkaljāizmanto atkritumu enerģija un vairāk jāizmanto atjaunojamie energoresursi. Līdz 2030. gadam tie var kļūt un tiem jāklūst klimatneitrāliem.

Svarīgi ir arī tas, kā IKT iekārtas tiek izstrādātas, pirktas, patērētas un reciklētas. IKT iekārtām ne tikai jāatbilst ekodizaina energoefektivitātes prasībām, bet arī jābūt pilnībā apritīgām, proti, jābūt izstrādātām tā, lai tās kalpotu ilgāk, būtu pienācīgi apkopjamas, saturētu reciklētu materiālu un būtu viegli demontējamas un reciklējamas.

Datu sniegtās iespējas ir būtiskas arī veselības nozarē. Digitalizētas pacienta medicīniskās kartes, apkopotas Eiropas veselības datu telpā, var uzlabot galveno hronisko slimību, t. sk. vēža un reto slimību, ārstēšanu, kā arī nodrošināt visiem iedzīvotājiem vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīviem veselības aprūpes pakalpojumiem.

¹⁶ Pasaules Enerģētikas forums: <https://www.enerdata.net/publications/executive-briefing/expected-world-energy-consumption-increase-from-digitalization.html>.

Galvenās darbības

- **Jauni un pārskatīti noteikumi, kas padziļinātu digitālo pakalpojumu iekšējo tirgu**, palielinot un saskaņojot tiešsaistes platformu un informācijas pakalpojumu sniedzēju pienākumus un pastiprinot platformu satura politikas pārraudzību ES (2020. gada 4. ceturksnis, daļa no Digitālo pakalpojumu tiesību akta paketes).
- **eIDAS regulas pārskatīšana**, lai uzlabotu tās efektivitāti, nodrošinātu, ka tās sniegtās priekšrocības var izmantot arī privātais sektors, un veicinātu uzticamu digitālo identitāti visiem eiropiešiem (2020. gada 4. ceturksnis).
-
- **Mediju un audiovizuālās jomas rīcības plāns**, kura mērķis ir atbalstīt digitālo pārveidi un audiovizuālās un mediju nozares konkurētspēju un veicināt piekļuvi kvalitatīvam saturam un mediju plurālismu (2020. gada 4. ceturksnis).
- **Eiropas demokrātijas rīcības plāns**, kura mērķis ir uzlabot mūsu demokrātisko sistēmu noturību, atbalstīt mediju plurālismu un novērst draudus, ka var notikt ārēja iejaukšanās Eiropas Parlamenta vēlēšanās (2020. gada 4. ceturksnis).
- **“Galamērķis Zeme”** – iniciatīva izstrādāt ļoti precīzu Zemes digitālo modeli (“Zemes digitālais dvīnis”), kas uzlabotu Eiropas vidiskās prognozēšanas un krīžu pārvarēšanas spējas (no 2021. gada).
- **Elektroierīču aprites iniciatīva**, kura saskaņā ar gaidāmajā aprites ekonomikas rīcības plānā paredzēto, ilgtspējīgiem produktiem piemērojamo politikas satvaru mobilizēs esošos un jaunus instrumentus, lai nodrošinātu, ka ierīces ir izstrādātas tā, lai tās būtu izturīgas, apkopjamas, demontējamas, atkalizmantojamas un reciklējamas; šī iniciatīva paredzēs arī tiesības ierīces remontēt vai modernizēt, lai pagarinātu elektroierīču dzīves ciklu un izvairītos no ierīču priekšlaicīgas novecošanās (2021. gads).
- Iniciatīvas, kuru mērķis ir ne vēlāk kā līdz 2030. gadam izveidot klimatneitrālus, ļoti energoefektīvus un ilgtspējīgus datu centrus, un telesakaru operatoru vides pēdas nospieduma pārredzamības pasākumi.
- **Uz vienotu Eiropas apmaiņas formātu balstītu e-veselības pacienta karšu** popularizēšana, lai nodrošinātu Eiropas iedzīvotājiem iespēju droši piekļūt veselības datiem un apmainīties ar tiem visā ES. Eiropas veselības datu telpa, kura uzlabos drošu un aizsargātu piekļuvi veselības datiem, kas dos iespēju nodrošināt mērķtiecīgu un ātru pētniecību, diagnostiku un ārstēšanu (no 2022. gada).

3. Starptautiskā dimensija – Eiropa kā globālo procesu dalībniece

Eiropas modelis visā pasaulē ir iedvesmas avots daudziem citiem partneriem, kuri cenšas risināt politikas problēmas; tādām tam vajadzētu būt arī digitālajā jomā.

Lai veicinātu Eiropas pieeju un veidotu globālu mijiedarbību, ģeopolitiskā ziņā ES būtu jāizmanto sava regulatīvā vara, pastiprinātās rūpnieciskās un tehnoloģiskās spējas,

diplomātiskās priekšrocības un ārējie finanšu instrumenti. Šeit cita starpā jāmin darbs, kas veikts saskaņā ar asociācijas un tirdzniecības nolīgumiem, kā arī nolīgumiem, kas ar ES dalībvalstu atbalstu noslēgti starptautiskās organizācijās, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijā, ESAO, ISO un G20.

Spēcīga digitālā klātbūtne ES paplašināšanās, kaimiņattiecību un attīstības politikā veicinās izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību, arī zaļo IKT ieviešanu partnervalstīs un reģionos, saskaņā ar Eiropas apņemšanos īstenot Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam. ES un Āfrikas Savienības digitālās ekonomikas darba grupas secinājumi būs pamatā atbalstam digitālajai pārveidei Āfrikā, t. sk. vienota Āfrikas digitālā tirgus izveidei, kad būs pieejams finansējums saskaņā ar ES jauno daudzgadu finanšu shēmu.

Daudzas valstis visā pasaulē savus tiesību aktus ir saskaņojušas ar ES stingro datu aizsardzības režīmu. Ņemot vērā šos panākumus, ES būtu aktīvi jāpopularizē savs droša un atvērta globālā interneta modelis.

Attiecībā uz standartiem mūsu tirdzniecības partneri ir pievienojušies ES vadītajam procesam, kura gaitā sekmīgi noteikti globāli standarti 5G un lietu internetam. Eiropai tagad ir jāuzņemas vadošā loma šādu jaunās paaudzes tehnoloģiju ieviešanā un standartizācijā: blokķēde, superdatošana, kvantu tehnoloģijas, algoritmi un rīki, kas ļauj datus kopīgot un izmantot¹⁷.

Attiecībā uz tirdzniecību un ieguldījumiem Komisija turpinās cīnīties pret nepamatotiem ierobežojumiem, kas tiek piemēroti Eiropas uzņēmumiem trešās valstīs, piemēram, pret datu teritoriālas ierobežošanas prasībām, un centīsies realizēt vērienīgus mērķus attiecībā uz piekļuvi tirgiem, intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu, pētniecību un izstrādi un standartizācijas programmām. Notiekošās diskusijas par uzticamas datu alianses izveidi ar līdzīgi domājošiem partneriem, ar kuriem mums ir kopējas vērtības un augsti standarti, varētu uzlabot datu plūsmas un pieejamo augstas kvalitātes datu kopumu.

Eiropas Savienība ir un paliks tirdzniecībai un ieguldījumiem atvērtākais reģions pasaulē ar nosacījumu, ka ikviens, kas šeit veic uzņēmējdarbību, pieņem un ievēro mūsu noteikumus. Lai nodrošinātu, ka ikviens ievēro ES tiesību aktus un starptautiskos noteikumus, un tādējādi saglabātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus digitālajā nozarē, Komisija izmantos visus tās rīcībā esošos instrumentus. Vajadzības gadījumā tā ierosinās arī jaunus noteikumus, piemēram, patlaban tiek izstrādāts juridisks instruments, kura mērķis ir novērst ārvalstu subsīdiju kropļojošo ietekmi iekšējā tirgū.

¹⁷ Piemēram, Austrālijā, Jaunzēlandē un Singapūrā tiek sekmīgi lietots ES e-rēķinu standarts; tas atvieglo tirdzniecību ES uzņēmumiem, un tiek apsvērta iespēja to izmantot starptautiskā līmenī.

Globālās digitālās sadarbības stratēģijā tiks piedāvāta Eiropas pieeja digitālajai pārveidei, kas balstīta mūsu panākumiem bagātajā tehnoloģiju, inovācijas un izdomas vēsturē un kas sakņojas eiropēiskās vērtībās (to vidū atvērtība), kuras Eiropa demonstrē starptautiskajā arēnā un attiecībās ar saviem partneriem. Tajā tiks atspoguļots arī darbs, ko ES veic Āfrikā un citur pasaulē attiecībā uz ilgtspējīgas attīstības mērķiem, stratēģiju “Digital4Development” un spēju veidošanu.

Eiropai ir vadošā loma cīņā pret manipulatīvu iejaukšanos tās informācijas telpā, un tā ir izstrādājusi svarīgas pieejas un instrumentus. Tā turpinās cieši sadarboties ar starptautiskajiem partneriem, piemēram, G7, lai rastu kopīgu pieeju nolūkā izstrādāt starptautiskas normas un standartus.

Galvenās darbības

- **Globālās digitālās sadarbības stratēģija** (2021. gads).
- **Baltā grāmata par ārvalstu subsīdiju instrumentu** (2020. gada 2. ceturksnis).
- **Digitālās attīstības centrs**, kas veidos un konsolidēs vienotu ES pieeju, popularizējot ES vērtības un mobilizējot ES dalībvalstis un ES rūpniecību, pilsoniskās sabiedrības organizācijas (PSO), finanšu iestādes, speciālās zināšanas un tehnoloģijas digitalizācijas jomā.
- **Standartizācijas** stratēģija, kas ļaus ieviest sadarbīgas tehnoloģijas, kuras atbilst Eiropas noteikumiem, un popularizēs Eiropas pieeju un intereses pasaules mērogā (2020. gada 3. ceturksnis).
- **Iespēju apzināšana un rīcības plāns** ar mērķi popularizēt Eiropas pieeju divpusējās attiecībās un daudzpusējos forumos (2020. gada 2. ceturksnis).

4. Secinājums

Lai cik arī progresīvas tās nebūtu, digitālās tehnoloģijas ir tikai rīks. Tās nevar atrisināt visas mūsu problēmas. Tomēr tās ļauj paveikt lietas, kas vienu paaudzi iepriekš nebija iedomājamas. Eiropas digitālās stratēģijas panākumi tiks vērtēti pēc tā, cik labi mēs spējam šos rīkus izmantot, lai dotu sabiedriskos labumus Eiropas iedzīvotājiem.

Elastīga datu ekonomika un tās milzīgais pārveidojošais potenciāls ietekmēs mūs visus, un Eiropa ir gatava pilnībā izmantot šīs ekonomikas sniegtās priekšrocības. Taču, lai šī digitālā pārveide būtu patiesi sekmīga, mums būs jāizstrādā atbilstoši regulējumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu uzticamas tehnoloģijas un sniegtu uzņēmumiem pārliecību, kompetences un līdzekļus digitalizācijai. Lai to panāktu, kā arī nostiprinātu Eiropas līderību digitālajā jomā, ir svarīgi koordinēt ES, dalībvalstu, reģionu, pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora centienus.

Eiropa var uzņemt vadību pār šo digitālo pārveidi un noteikt globālos standartus tehnoloģiju izstrādes jomā. Vēl svarīgāk – tā to var darīt, vienlaikus nodrošinot, ka tiek iekļauts un respektēts ikviens cilvēks. Digitālā pārveide var būt sekmīga tikai tad, ja tā dod labumu visiem, nevis tikai dažiem. Tas būs patiesi eiropeisks projekts – digitāla sabiedrība, kuras pamatā ir Eiropas vērtības un noteikumi, – kas var patiesi iedvesmot pārējo pasauli.